Radboud University
Nijmegen, the Netherlands

RITHA
RADBOUD INTERNATIONAL TRAINING ON HIGH ABILITY

Eindproduct
(theoretische onderbouwing)

"JIJ KAN MEER"

Onderpresteren: een routekaart voor mentoren

Datum
Februari 2026

Naam van student
J. Bulthuis, MSc.

Groep
RITHA 2025-03

Naam van begeleider
Dr. A.C.S. Mathijssen

Dit ben ik!
Zevenaar
Mijn fijne plek
Rust
Ruimte
Fijne mensen
Dichtbij alles
Samenwonen
Ons thuis samen genieten plannen maken een fijne basis
21
19
Mijn 2 zonen
21 en 19 jaar
Trots op wie jullie zijn
Gaaf om te zien hoe jullie eigen wegen gaan
Reizen
Nieuwe plekken
Andere culturen
Bijzondere ervaringen
Inspireert mij
De wereld ontdekken
Explore
Learn
Grow
Repeat
Lezen
Verhalen
Inzichten
Nieuwe perspectieven
Even helemaal weg
Mensen
Ontwikkeling
Psychologie
Hoogbegaafdheid
Persoonlijke groei
Cadeautjes in boeken
Een goed boek ne goede dag
Sporten
Energie
Balans
Sterker in mijn hoofd
Tennis maakt me blij!
Fit
Met
Focus
Meer
Genieten
Orthopedagoog
HB-specialist
Ondersteuningscoördinator
Mensen begeleiden in hun ontwikkeling.
Talenten zien, kansen creëren en samen groeien!
Daar krijg ik energie van!
Ieder brein telt!
CANDEA COLLEGE
JONGE MENSEN GROTE MOGELIJKHEDEN
Werken bij Candea College
Samen voor groei, kansen en ontwikkeling
Breinwijzer
Inzicht • Groei • Kansen
Mijn eigen bedrijf
Omdat ieder brein uniek is!
Ontwikkelen
Begelieden
Adviseren
Inspireren
Vertrouwen
Samen verschil maken
Dromen
Plannen
Doen
Kansen zien
Mensen laten groeien
Orthopedagogiek
Hoogbegaafdheid
Coaching
Onderwijs
Talentontwikkeling
Positieve psychologie
Vandaag een stapje dichter bij een mooie toekomst
Reizen
Lezen
Tennis
Nieuwe avonturen
Mooi leven
PASPOORT
Life
is short
Collect moments
not things
Blijven leren
Nieuwe plekken
Mooie gesprekken
Genieten
Dankbaar
Een mooi avontuur gaat altijd door

Een leerling, Lisa, presteert structureel lager dan wat ze volgens jou kan.

Vraag:
Welke mogelijke verklaringen kunnen daarachter zitten?

Opdracht:
Schrijf op iedere post-it een mogelijkheid en plak 'm op het bord.

WAAROM "ONDERPRESTEREN" GEKOZEN ALS ONDERWERP VAN MIJN EINDPRODUCT IN DE ECHA-OPLEIDING?

Onderpresteren kan gevolgen hebben voor het welzijn en de ontwikkeling van leerlingen

Onderpresteren is een complex probleem wat vraagt om een gedegen analyse

Onderpresteren veroorzaakt handelingsverlegenheid in het onderwijs

Vragen in 1e jaar: Hoe wordt basisondersteuning aan onderpresterende leerlingen behapbaar voor mentoren? Hoe kunnen we ouders meer betrekken bij het proces?

GEBRUIKTE DEFINITIE

Onderpresteren is een aanhoudende discrepantie tussen het verwachte prestatieniveau op basis van cognitieve capaciteiten en het daadwerkelijk behaalde prestatieniveau, die ontstaat doordat motivationele, emotionele, gedragsmatige en contextuele factoren samenkomen (Ramos et al., 2022).*

*er mag pas van onderpresteren gesproken worden als de discrepantie niet kan worden verklaard door een leerstoornis, ontwikkelingsbeperking, taalachterstand of fysieke beperking.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN LITERATUURSTUDIE

Er bestaat geen eenduidige methode om onderpresteren vast te stellen

Statistische methoden leiden tot uiteenlopende resultaten

Onderzoek pleit voor een brede signaleringsaanpak

Signalering en de analyse van mogelijke oorzaken worden ten onrechte vaak als één fase benaderd

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN LITERATUURSTUDIE

Oorzaak is vaak een complex samenspel van interne en externe factoren

Voor een gedegen analyse verdient het de voorkeur om leerlinggevens te verkrijgen via vragenlijsten, gesprekken en observaties.

Inzicht in de oorzaken vormt de basis voor het kiezen van passende interventies

Potentiele oorzaken worden vaak geclusterd in drie hoofdgroepen: individuele factoren, contextuele/relationele factoren en onderwijsfactoren.

INDIVIDUELE FACTOREN

- Intrinsieke motivatie
- Werkhouding
- Doorzettingsvermogen
- Doelgerichtheid
- Verantwoordelijkheidsgevoel
- Zelfregulatievaardigheden
- Zelfreflectie
- Zelfbeeld
- Faalangst
- Psychische problemen

CONTEXTUELE / RELATIONELE FACTOREN

- Opvoedingsstijl
- Stimulans tot zelfstandigheid
- Verwachtingen vanuit ouders
- Groepsdruk
- Contact met leeftijdgenoten
- Gevoel van verbondenheid
- Sociaaleconomische status

ONDERWIJS FACTOREN

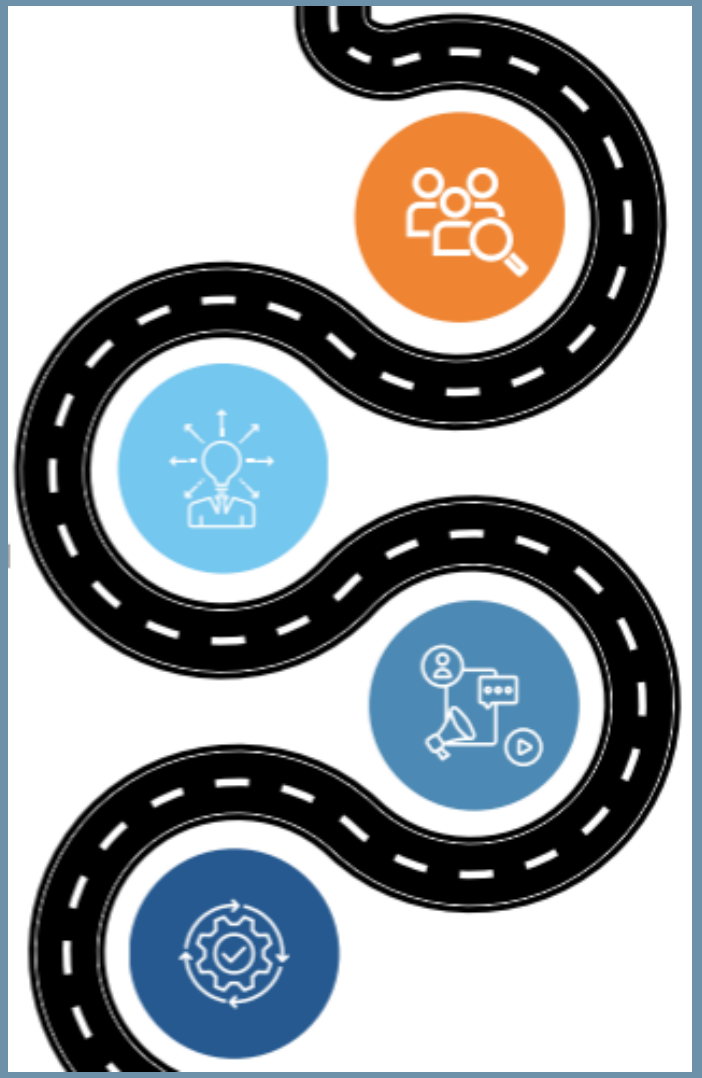
- Mate van ondersteuning
- Betrokkenheid van docenten
- Verwachtingen vanuit docenten
- Gebruikte instructiestrategieën
- Mate van differentiatie
- Sfeer in de klas

UITGANGSPUNTEN ROUTEKAART

- Praktisch, overzichtelijk en zelfstandig uitvoerbaar voor mentoren
- Mentor houdt regie; ondersteuningsteam ondersteunt bij complexe situaties
- Evidence-informed hulpmiddel voor signaleren en analyseren van onderpresteren, om zo te komen tot effectieve ondersteuning
- Aansluiten bij bestaande schoolstructuren zodat de werkdruk niet verhoogd wordt
- Ruimte laten voor professionele afwegingen en maatwerk
- Drie kernstappen: signaleren – analyseren – interventie(s) kiezen
- Gebruik van kwantitatieve én kwalitatieve informatie
- Samenwerking met leerling (en ouders) bij analyse en keuzes

DE ROUTEKAART

Routekaart onderpresteren A4

Casus Lisa

Lisa is 14 jaar en zit in 3 havo.
Haar cijfers zijn dit schooljaar achteruitgegaan. Vorig jaar stond ze gemiddeld een 7,1; op dit moment staat ze gemiddeld een 5,6. Voor Nederlands en Engels haalt ze nog steeds voldoendes, maar voor wiskunde, natuurkunde en geschiedenis heeft ze meerdere onvoldoendes.
In de les steekt Lisa niet vaak haar hand op en stelt weinig vragen. Wanneer een docent haar rechtstreeks iets vraagt, kan ze meestal wel antwoord geven. Bij sommige opdrachten is ze als een van de eersten klaar.
Haar huiswerk is regelmatig niet gemaakt. In SOM staan de afgelopen zes weken acht keer opmerkingen over niet gemaakt huiswerk en niet ingeleverde opdrachten. Bij een aantal opdrachten heeft ze wel een begin gemaakt, maar deze niet afgemaakt.
Tijdens een mentoruur werkt Lisa ongeveer tien minuten zelfstandig aan haar huiswerk. Daarna kijkt ze regelmatig naar buiten of praat ze met haar buurvrouw. Wanneer de mentor haar aanspreekt, pakt ze haar werk weer op.
Bij een recente toets wiskunde heeft Lisa een 4,8 gehaald. De docent schrijft erbij dat ze een aantal vragen goed heeft opgelost, maar meerdere vragen niet heeft afgemaakt. Bij de nabespreking kan Lisa uitleggen hoe ze een aantal fouten had kunnen voorkomen.

Opdracht "Wat zie je echt?" (Signaleren) (5 minuten)

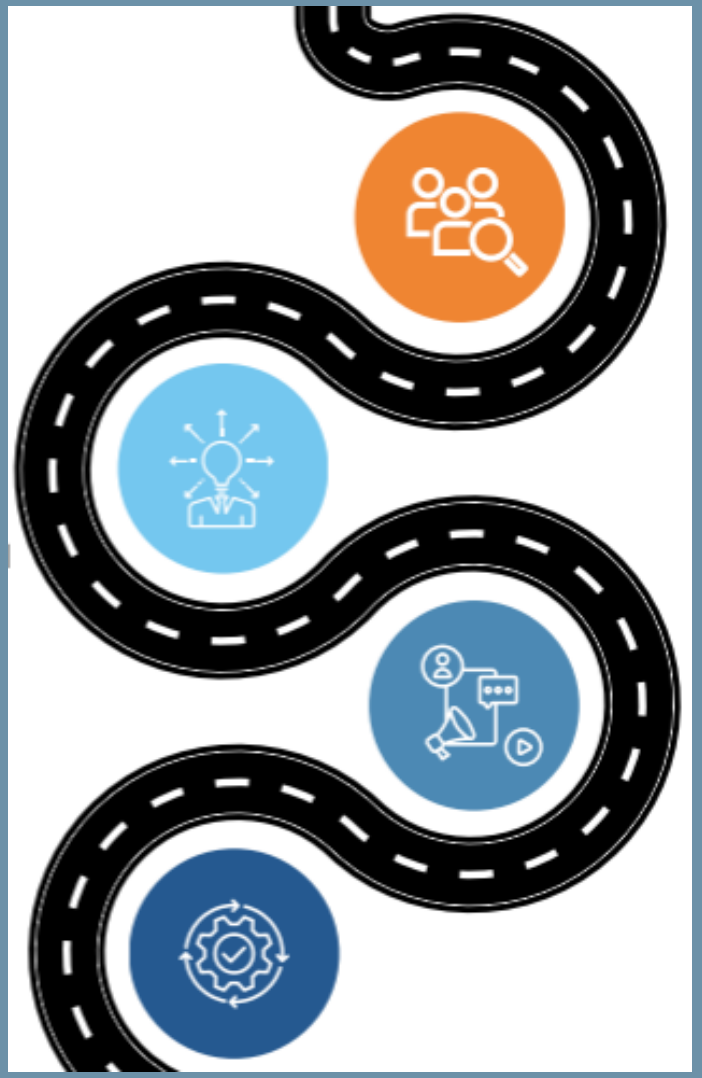
Bespreek met je groepje:

1. Wat weten we feitelijk?
2. Wie ga je benaderen voor meer informatie?
3. Wat wil je deze personen zoal vragen?

Signaleren is scherp krijgen wat we zien, zonder de verklaring al in te vullen!

DE ROUTEKAART

Routekaart onderpresteren A4

We gaan verder…

Van verschillende docenten heb je per mail begrepen dat Lisa mondeling vaak meer laat zien dan schriftelijk. Ze heeft regelmatig goede ideeën, maar werkt deze niet altijd uit. Een docent merkt op dat Lisa bij open opdrachten lang kan blijven nadenken over hoe ze het moet aanpakken. Een andere docent ziet dat ze na een fout soms snel stopt en niet uit zichzelf om hulp vraagt.
Tijdens een driehoeksgesprek met Lisa en haar ouders vertelt Lisa dat ze het vervelend vindt als ze iets niet meteen begrijpt. Ze zegt dat ze dan liever aan iets anders begint. Ook geeft ze aan dat ze soms pas vlak voor een deadline echt aan het werk gaat. Haar ouders herkennen dat en vertellen dat Lisa thuis soms een opdracht helemaal niet maakt als ze niet goed weet hoe ze moet beginnen.

Opdracht: "Wat kan eronder zitten" (analyseren) (5 minuten)

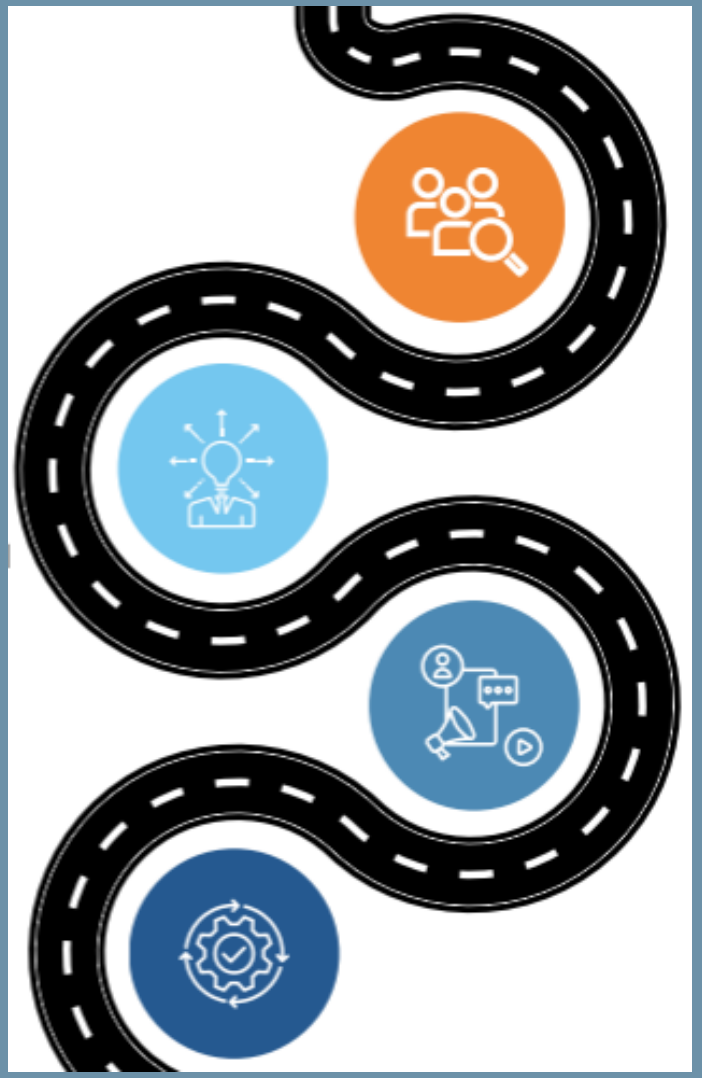
1. Bedenk met je groepje een hypothese. Een mogelijke verklaring voor wat we bij Lisa zien is....

2. Welke informatie mis je nog om opdracht 1 echt goed uit te voeren?

Analyseren is onderzoeken welke verklaring het beste past bij wat we zien en horen!

DE ROUTEKAART

Routekaart onderpresteren A4

We gaan verder…

We hebben nu een hypothese. Die hypothese is geen diagnose en ook geen conclusie. Het is een mogelijke verklaring die we meenemen naar het gesprek met de leerling en ouders. Daar onderzoeken we samen of zij zich hierin herkennen en of er consensus ontstaat.

Leerling en ouders staan grotendeels achter de door jou opgestelde hypothese. Na wat aanscherping gaan jullie in hetzelfde gesprek op zoek naar een passende interventie.

Opdracht: "Wat zou jij doen?" (interventie(s) kiezen) (5 minuten)

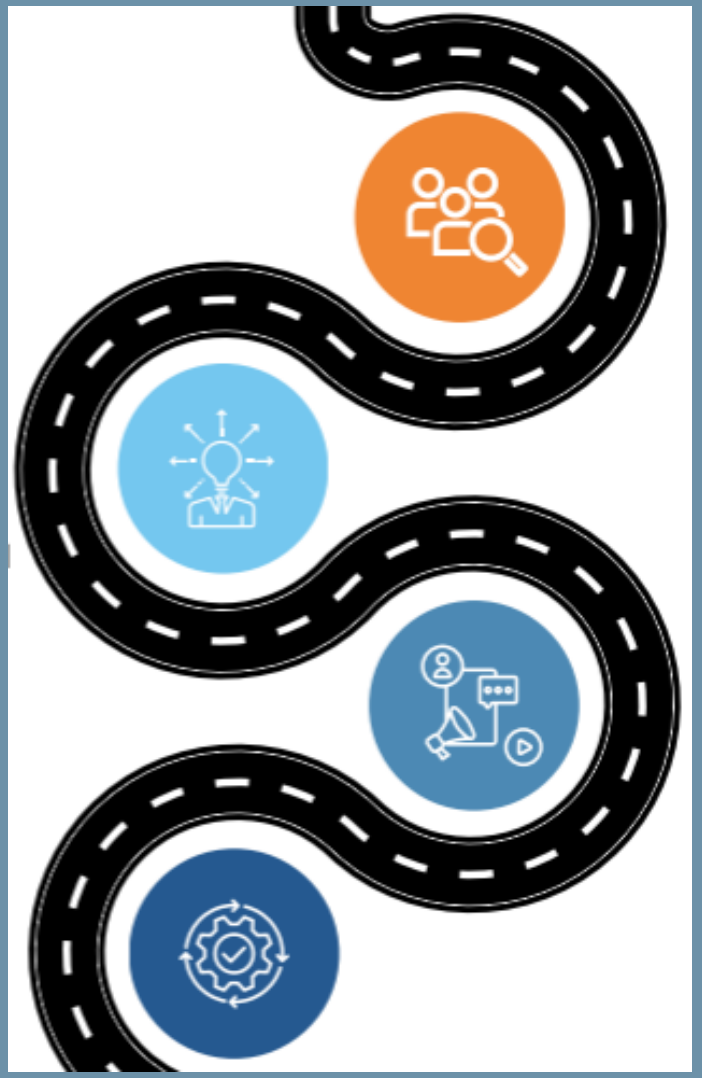
Bespreek met je groepje welke interventie passend kan zijn. Formuleer deze zo concreet mogelijk.

Niet: Lisa moet leren plannen
Maar: Ik laat Lisa komende twee weken haar grotere opdrachten opdelen in kleine stappen. We bespreken op maandag haar planning en op vrijdag kort wat wel/niet gelukt is.

Een interventie is goed gekozen als het past bij wat we denken dat er speelt!

DE ROUTEKAART

Routekaart onderpresteren A4

TOT SLOT…

Uitgangspunt is dat onderpresterende leerlingen ondersteund worden bij het zien van hun sterke punten, het hervormen van hun denken en het opnieuw contact maken met de waarde van leren (Sypré et al., 2025).

Met andere woorden: je moet niet alleen proberen onderpresterende leerlingen beter te laten presteren, maar eerst moet je werken aan zelfvertrouwen, een positieve manier van denken en motivatie voor leren.

ZIJN ER NOG VRAGEN?
makeameme.org